

СИМВОЛИЗЪМ. „СПЛИН“ (ШАРЛ БОДЛЕР)

1. „Сплин“ на Шарл Бодлер е:

- А) стихосбирка Б) стихотворение В) сборник песни Г) сборник поеми

2. Кой посочва ясно Шарл Бодлер за предшественик на символизма?

- А) Жан Мореас в Манифеста на символизма
Б) Теофил Готие в своето знаменито есе „Бодлер“
В) Теодор Траянов в творбата си „Полилеят на сатаната“
Г) прокурорът Ернест Пинар в обвинителната си реч срещу Бодлер

3. Каква художествена функция изпълнява заглавието на творбата „Сплин“?

- А) Подготвя читателя за възприемане на творбата като съкровена изповед.
Б) Подготвя за възприемане на лирическото състояние на унилоост и досада.
В) Назовава кой е основният субект на лирическото изживяване в творбата.
Г) Подчертава принадлежността на творбата към символистичната лирика.

4. В стихотворението на Бодлер сплинът НЕ е представен като:

- А) лично, субективно състояние на унилоост и потиснатост
Б) логично следствие от раздвоената природа на декадента
В) картина на целия свят, застинал в мрак и неподвижност
Г) обективно състояние на пълна безнадеждност и отчаяние

5. В „Сплин“ на Шарл Бодлер основното лирическо художествено пространство е:

- А) градът Б) затворот В) небето Г) килията

Прочетете откъса от „Сплин“ на Шарл Бодлер и решете задачи 6 – 8.

*И катафалки, без мелодия привична,
без барабанен гръм, се влачат бавно в мен;
Надеждата е в плач и мъка деспотична
развява черен флаг над моя лоб смразен.*

Превод Пенчо Симов

6. За какво НЕ говорят цитираните стихове от „Сплин“ на Шарл Бодлер?

- А) Смъртта е алтернатива на страданието и безсмислието на живота.
Б) победа на непрестанната гнетяща мъка и униение над човешкия дух
В) трагичен провал на усилията на духа да постигне красотата на идеала
Г) непреодолимо усещане за обреченост и за загуба на смисъла на живота

7. Употребеният в откъса предметно-сетивен образ *катафалки без барабанен гръм* символично препраща към идеята за:

- А) затвора и света Б) идеала и сплина В) пустотата и смъртта Г) мъката и надеждата

8. Кой израз НЕ съдържа епитет?

- А) *черен флаг* Б) *лоб смразен* В) *мъка деспотична* Г) *се влачат бавно в мен*

9. Кое НЕ е вярно за символизма като литературно направление?

- А) Изобразява външния свят на принципа на приликата и достоверността.
Б) Нещата от предметно-реалния свят са символи на идеални същности.
В) Важни са преди всичко нюансите, намеците, а не преките назовавания.
Г) Обръща внимание на звуковата организация на художествения текст.

10. Шарл Бодлер е осъден от френския съд заради:

- А) ексцентричното си облекло и скандално поведение на обществени места
Б) оскърбление на обществения морал със стиховете си от книгата „Цвета на злото“
В) публична обида на великия император Наполеон III в поредица от статии
Г) участието си в групата на френските декаденти, наречена „Прокълнатите поети“

11. Защо символистите смятат Шарл Бодлер за свой истински предшественик? Обяснете с 1 – 2 изречения.

12. Изяснете с 1 – 2 изречения какво означава *сплин* като дума и като лирическо изживяване в стихотворението на Бодлер.

Прочетете следния откъс от стихотворението „Сплин“ на Шарл Бодлер и решете задачи 13 – 15.

*Когато натечежи като капак небето
върху духа, съзнал печал и нищета,
и хоризонта цял обгърне, при което
ни праща черен ден, по-тъжен от нощта;*

*когато този свят прилича на килия
и като прилеп чер надеждата, едва
размахала криле, се блъска и боли я,
в разкапания свод ударила глава;*

*когато дъжд струи и бързите му дири
с решетка на затвор огромен бих сравнил
и мълчалива сган от паяци-вампири
изплита мрежи в кът на мозъка унил*

13. Какъв художествен ефект постига Бодлер с повторението на думата *когато* в началото на всяка от трите строфи от стихотворението „Сплин“? Запишете с 1 – 2 изречения вашия отговор.

14. Запишете с 1 – 2 изречения каква е художествената функция на черния цвят в посочения отккъс от стихотворението „Сплин“ на Бодлер.

15. Срещу буквата на предметно-сетивния образ запишете неговото символно значение, така че да се получат четири примера за класическите Бодлерови „съответствия“.

А) небето	
Б) затворът	
В) дъждът	
Г) мрежите на паяците – вампири	

Прочетете следния откъс от стихотворението „Сплин“ на Шарл Бодлер и решете задачи 16 и 17.

*камбани с бесен звук отекват в надпревара
и небосвода цял от ужас е обзет,
като че духове подир прокоба стара
витают по света с ридания безчет.*

*И катафалки, без мелодия привична,
без барабанен гръм, се влачат бавно в мен;
Надеждата е в плач и мъка деспотична
развява черен флаг над моя лоб смразен.*

16. Запишете с цитати два примера в подкрепа на твърдението, че в посочения откъс са постигнати звуко-внушения за сплина на Бодлеровия лирически герой.

17. Запишете с 1 – 2 изречения какво идейно-емоционално внушение носи звуковата картина, изградена в посочения откъс от стихотворението „Сплин“ на Шарл Бодлер.

18. Запишете с 1 изречение какво е присъствието на символизма в българската литература.

19. Изяснете с 1 – 2 изречения същността на литературното понятие *символ*.

20. Разтълкувайте с 1 – 2 изречения смисъла на стиха „*Когато натези като капак небето*“ от творбата „Сплин“ на Шарл Бодлер.

СИМВОЛИЗЪМ. „СПЛИН“ (ШАРЛ БОДЛЕР)

1. Б; 2. А; 3. Б; 4. Б; 5. А; 6. А; 7. В; 8. Г; 9. А; 10. Б; 11. Примерен отговор: В творчеството на Бодлер първо се появява разбирането за „осезаемите страни на нещата“ като символи на универсални Идеи, че нещата от материалния свят и природата са само символи на изначалните Идеи. В световноизвестния сонет на Бодлер „Съответствия“ природата е видяна като храм, пълен със символи, които съпричастно и благосклонно гледат към своя тълкувател. И именно поетът е онзи „чародей“, който е призван да разкрие принципите на битието, неговата цялост, мистическата / езотерична връзка между видимите и невидимите неща. Тази връзка се долавя интуитивно от твореца и се изразява чрез символите. Бодлер издига идеята за универсалните аналогии, за съответствията между всички неща и всички сетива, чрез които човекът възприема нещата от света. Със своите стихове / „Цветя на злото“ Бодлер е предтеча на всички модернизми и на първо място – на символизма. 12. Примерен отговор: Сплин е основна категория от психологията на декаданса. Самата дума „сплин“ е английска (spleen) и означава униние; мрачно, унило настроение; гнетяща тъга, меланхолия, потиснатост; досада от живота, усещане за празнота. За Бодлер „сплин“ е по-силно усещане, по-обострено, болезнено; за Бодлеровия лирически човек състоянието на „сплин“ е безнадеждно и трагично – то е чувство за загуба на смисъла на живота. У Бодлер сплинът е неизбежно следствие от двойствената му натура, която се стреми към Идеала, но неизменно пропада в усилията си и от тази напразност на усилията на духа той изпитва болезнена мъка и отчаяние. 13. Примерен отговор: Първите три строфи от стихотворението „Сплин“ започват с думата „когато“. По този начин Бодлер формално очертава и заключва темата за монотонната, за повтарящата се винаги една и съща и без край потиснатост, гнетяща мъка и отчаяние и внушава чувството / усещането за трагичната безизходност / предаването / капитулацията на лирическият герой пред неумолимото постоянство и неизменност на състоянието на неговия сплин. За чувствителната, тревожна и страдаща душа, чийто порив към свобода и красота е безпощадно и непрестанно съкрушаван, сплинът е неизбежен, неизменен и неотменим. 14. Примерен отговор: В образните изрази „черен ген“ и „прилеп чер“ ясно се проявява разбирането на Бодлер за съответствията между сетивата и скритите идеи, към които те отвеждат. Конкретният, зримият / видимият / сетивно възприеманият цвят на чернотата се свързва с идеята за мъката, обречеността, трагичната невъзможност на духа да постигне светлите простори на свободата. „Черен ген“ символично отвежда към идеята за парадоксалното преобръщане на света, за нечовешки свят – без светлина, без въздух, без трепет, свят на студенината и отчуждението, свят, застинал във вечен мрак, без надежда за промяна. В „прилеп чер“ думата „чер“ е употребена в прякото си значение и създава видим, предметно-реален образ. Едновременно с това черният цвят символично отвежда към идеята за човека, осъден на вечни и безплодни усилия да излезе от стените на живота затвор, да изживява всеки миг жестокото убийство на своята надежда, да изпитва – дори и физическа – болка от сблъсъка с бездушната действителност. 15. А) печалната нищета, потискането на човешки дух; Б) светът, реалността / битието; В) решетките / несвободата на духа / мъката, скръбта; Г) мъчителната мисъл / мисълта, която се терзае, измъчва; 16. „камбани с бесен звук отекват“; „ридания безчет“; „катафалки, без мелодия привична, / без барабанен гръм“; „Надеждата е в плач.“ 17. Примерен отговор: Нестихващият оглушителен звук / плач / стон на камбаните и страшните стенания / ридания на духовете са смразяващи, пораждащи ужас предупредителни знаци за грозящата победа на сплина на лирическият герой / говорител. Контрастна на оглушителните ридания е немотата на катафалките – „без мелодия привична, / без барабанен гръм“, която символично отвежда към идеята за абсолютното отсъствие на човека. Отсъствието на човешкия глас поражда усещане за обреченост и безнадеждност / невъзможност, безсилие за съпротива, за бунт; пълна, безпощадно ясна и неотменима победа / триумф на сплина, на състоянието на тежка, гнетяща мъка и отчаяние; капитулация пред черния флаг на живота убиец на духа; разпадане / крушение, загуба на човешката личност и обезсмисляне на човешкия живот / безсмислие на човешкото съществуване. 18. Примерен отговор: Символизмът има традиция и в България – П. К. Яворов (късната му лирика), част от произведенията на Димчо Дебелянов; изцяло на идеите и поетическата образност на символизма принадлежат творбите на Теодор Траянов и Николай Лилиев. 19. Примерен отговор: Характерен за естетиката на символизма художествен образ, който се гради върху едновременното присъствие и действие на двата плана в значението на думата – на нейното пряко / същинско значение и на преносното ѝ значение. Нещата от реалния / природния / съществуващия свят, означени с думата, без да губят своята конкретност, сетивност / осезаемост, представляват и образи на други неща, на други реалности, на неуловимото и неизреченото, на света на Идеите. Символите са осезаемите страни на нещата, чието предназначение е да представят тайната, скритата връзка с първоначалните Идеи. Поетът е този, който чрез своята интуиция открива, долавя, разгадава невидимите връзки, съответствията между явленията във видимия свят и универсалните идеи. 20. Примерен отговор: Това е първият стих от творбата „Сплин“ на Шарл Бодлер, с който поетът въвежда читателя в един мрачен и зловещ свят на вечно униние и нищета. Човекът е обречен на тежко и безмълвно страдание, съдбата му е да живее в състояние на постоянна приведеност към земята, на неизменна потиснатост и печал. Човешката екзистенция не е нищо повече от страдание на духа, за който няма надежда да види светлината на Идеала. Между черното и натежало като олово небе и студената земя е притиснат човекът. Светът е гробница и сред нейните стени живее и умира човекът със своя извечен устрем към простор и свобода. „Когато“ не е условие, не е вероятност, то е единственото, винаги едно и също и без изход „тук и сега“, в което пребивава лирическият аз, разпънатият между порива към идеала и приковаността към живота човешки дух.